
Fra: Ragnhild Eklid <ragnhild.eklid@oppdal.kommune.no>
Sendt: 15. mai 2023 11:19
Til: Postmottak KLD
Emne: Ref 22/3687 - innspill til stortingsmelding villrein
Vedlegg: Saksprotokoll Innspill til ny stortingsmelding om villrein.PDF

Oversender politisk behandling i Oppdal kommune med saksframlegg, behandling og vedtak i Formannskap og Kommunestyre.
Det oversendes eget innspill fra mindretallet i kommunestyret.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Eklid
Rådgiver
Miljø og landbruk
Plan og forvaltning
Oppdal kommune

M. 91896037
[E-post](#)
[Hjemmeside](#)
[Facebook](#)

Nå kan privatpersoner og virksomheter sende sikker digital post til Oppdal kommune.
Se hvordan her: <https://www.oppdal.kommune.no/om-oss>

Saksframlegg

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
23/46	09.05.2023	Formannskapet
23/46	11.05.2023	Kommunestyret

Innspill til ny stortingsmelding om villrein

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Oppdal kommune viser til forslag til tiltaksdel i plan for Naturmangfold og at dette legges til grunn for videre arbeid. Det forutsettes at Oppdal kommune tas med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø.

Formannskapets behandling av sak 46/2023 i møte 09.05.2023:

Behandling

Avstemming:

Følgende forslag har vært til votering:

1) Kommunedirektørens forslag til vedtak

Oppdal kommune viser til forslag til tiltaksdel i plan for Naturmangfold og at dette legges til grunn for videre arbeid. Det forutsettes at Oppdal kommune tas med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø.

2) Ingvill Dalseg (Høyre) forslag:

Oppdal kommune forutsetter å bli tatt med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø.

Oppdal kommune viser til pågående arbeid med plan for Naturmangfold som dd. er lagt ut på høring. 7 stemte for forslag 2: Alf Morten Olsen, Elisabeth Hals, Geir Arild Espnes, Ingrid Grøtte Johansson, Ingvild Vikan, Ingvill Dalseg, Tor Snøve.

Dermed ble forslag 2 vedtatt.

Vedtak

Oppdal kommune forutsetter å bli tatt med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø.

Oppdal kommune viser til pågående arbeid med plan for Naturmangfold som dd. er lagt ut på høring.

Kommunestyrets behandling av sak 46/2023 i møte 11.05.2023:

Behandling

Følgende forslag har vært til votering:

1) Innstilling:

Formannskapetets forslag til vedtak:

Oppdal kommune forutsetter å bli tatt med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø. Oppdal kommune viser til pågående arbeid med plan for Naturmangfold som dd. er lagt ut på høring.

2) Haakon Nordseth (Venstre) Forslag:

Politisk innspill i forbindelse med Stortingsmelding om villrein fra Oppdal kommunestyre

Det er tre store utfordringsområder vi ser for oss her i Oppdal

1. Grensesnittet mellom et aktivt beitelandbruk i villreinens leveområde og hvordan det påvirker villreinstammen.

Mye tyder på at samarbeide bufe og rein rent topografisk og botanisk er forbundet med få eller ingen problemer, kanskje bare fordeler. Det som er utfordringsbildet er parasitttrykket mellom sau og villrein. Dette gjelder spesielt Knutshøområdet. Dette er lokalisert til saltsteinplassene.

Utmarksbeiteøringa i Oppdal er, og vil i framtida være en svært viktig del av landbruket og med det matsikkerheten vår. Det er derfor viktig at det settes inn tiltak for å løse disse problemene, før vi står i en åpen interessekonflikt. Landbruksnæringa må aktivt tas med inn i løsninga av dette utfordringsbildet.

Her er noen viktige momenter:

- Klarlegging av smitteveier
- Plasseringsstrategi for saltstein
- Fjerne tilgjengelighet for villrein til saltstein - finne gode løsninger
- Antiparasittbehandlingsstrategi for sau i villreinens leveområde for å eliminere smitteveier
- Sammenligne flere nasjonale områder med de samme utfordringene
- Sammenligne problemstillingene, og se på forskjellene mellom tamrein og villrein

2. Fritid og turistbasert ferdselstrykk i spesielt sårbare områder.

Dette er nok en av de største utfordringene vi har. Det visualiseres best med den godt kjente situasjonen rundt Kolla og Stropplsjødalen med ferdsel for å se på moskus.

Her er noen viktige momenter:

- Tydelig og målrettede tiltak rundt ferdsel i området Kolla/ Stropplsjødalen
- Begrense tilgang på vei til utfartspunkter for vårskiturer inn i sårbare områder for villreinen (eks, Sæterfjellet)
- Begrense tilgangen på veinettet spesielt på Knutshøside til å kun å gjelde rettighetshavere i sårbare perioder, med kompensasjonsordninger for inntektstap i veilagene
- Regulere bruken av kite og elsykkel i det som er definert som villreinens leveområde.
- Informasjon og opplæring i «reinvettregler» til alle brukere/ gjester i villreinens leveområde.
- Være restriktiv med motorisert ferdsel vinterstid i sårbare perioder. Dette må faglig begrunnes for å få lojalitet
- En tydelig markedsføring og informasjonsstrategi som styrer ferdsel og volumet av denne.
- Begrense allemannsretten i spesielle områder i spesielt sårbare perioder

3. Plan, areal og byggesaker med direkte og indirekte påvirkning på villreinen og dennes leveområde.

Vi har tre områder i villreinområdet med regulær hyttebebyggelse, som er utfordrende i plan areal og byggesaker. Tjønnglupen, Orkelsjøen og Snøfjelltjønnin.

Økt antall fritidsinnbyggere i Oppdal generelt gir indirekte mer ferdselstrykk inn i villreinarealer.

Kommuneplanens arealdel er et statisk dokument over en definert tidsperiode, og med det er det vanskelig å tilpasse ny og oppdatert kunnskap.

Naturmangfoldplanen, som er temaplanen til Oppdal kommune hvor villreinen har sin plass, er ute på høring men ikke formelt vedtatt, og dermed ikke innarbeidet som verktøy i beslutningsprosesser.

Her er noen viktige momenter:

- Utbygging og båndlegging av områder til utbygging må vektlegge villreinen i betydelig grad i plan og byggesaker
- Enkelttiltak i de sårbare områdene inne i fjellet må håndteres med villreinproblematikken i fokus.
- Naturmangfoldplanen må gis tyngde i saksbehandlingen når den er på plass
- Arealstrategien i Kommuneplanens samfunnsdel må ha villreinens problemer som et av sine fokusområder
- Ny, godt dokumentert og tilgjengelig kunnskap må vektlegges tungt i bygg og arealplansaker.
- NML§§ 8-12 må vektles tyngre i saker hvor konsekvensene for villreinen er åpenbart store.

Til slutt vil vi si at dette er en utfordrende situasjon for et lite lokalsamfunn som Oppdal. Derfor er det viktig at lokalkunnskap og lokaldemokratiet er en viktig del av alle de prosessene som nå skal ivareta villreinen. Vi prøver nå fortvilet å legge forholdene til rette for en 10.000 år gammel villreinstamme som virkelig sliter. Da må avgjørelsene som tas være basert på en god kombinasjon av solid fagkunnskap og praktisk lokal erfaring.

Villreinjakta er meget viktig for forvaltning av villreinstammen.

Det viktigste enkeltelementet i forvaltningen av villreinen er nok jakta. Villreinjegerne er et helt essensielt verktøy i forvaltningen av villreinen. Kunnskap hos jegerne, informasjon om stammens tilstand gitt av jegerne, er alle viktige elementer. Det er også viktig å optimalisere forholdene for jegerne. Da sikrer vi kvaliteten på avskytinga, samtidig som jegerne blir ivaretatt.

Med disse innspillene ønsker vi dere lykke til med arbeidet videre, og håper på et konstruktivt og godt samarbeid med oss i Oppdal kommune, som både har og føler ansvar for en presset villreinstamme.

17 stemte for forslag 1: Arne Braut, Eirin Heggvold, Eivind Risan, Else Morken, Geir Arild Espnes, Gudbrand Sukke-Gulaker, Ingvill Dalseg, John Torve, Kari Toftaker, Linda Mai Helmersen, Magni Øveraas, Odd Arne Hoel, Ola Tor Vagnildhaug, Olav Martin Mellemsæter, Olav Skjøtskift, Thorvald Storli, Tor Snøve

8 stemte for forslag 2: Arne Rønning, Elisabeth Hals, Haakon Nordseth, Ingrid Grøtte Johansson, Ingrid Husdal Dørum, Ingvild Vikan, Rune Myrhaug, Signe Kari Gulaker Vognild
Dermed ble forslag 1 vedtatt.

Vedtak

Oppdal kommune forutsetter å bli tatt med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø. Oppdal kommune viser til pågående arbeid med plan for Naturmangfold som dd. er lagt ut på høring.

Sammendrag:

Utviklingen for villreinen har gjennom lang tid gått i feil retning, noe den første klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein klart viser. Regjeringen har nå en målsetting om å bedre situasjonen for villrein i Norge, og det skal derfor lages en stortingsmelding om villrein.

Klima- og miljødepartementet ønsker i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen innspill til tiltak og politiske virkemidler som kan bidra til å bedre tilstanden for villrein. Dette er en parallell prosess som går samtidig som arbeidet med utkast til tiltaksplaner for villreinområdene.

Saksopplysninger:

Klima- og miljødepartementet har sendt ut brev av 31.3. der de i forbindelse med arbeidet med stortingsmelding om villrein ønsker innspill til tiltak og virkemidler som kan bidra til å bedre tilstanden for villrein.

Målet med stortingsmeldinga er å sikre og forankre nødvendige og langsiktige endringer i gjeldende politikk og rammeverk for å kunne bedre situasjonen for villrein.

Den nye nasjonale kvalitetsnormen for villrein (2020) har gjort en samlet vurdering av tilstanden til villreinområdene i Norge. Viser her til sak 20/24 der kommunestyret i Oppdal 5.3.2020 kom med høringsinnspill til arbeidet med ny kvalitetsnorm. Les mer om arbeidet her: [Kvalitetsnormen for villrein](#). Den viser at det lyser rødt for både Knutshø -og Snøhettastammen. Villreinen har også kommet på rødlista fra 2021 med status nær truet (NT). Norge har et særskilt internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen og dens leveområder. Villreinen lever under svært marginale forhold og er i en situasjon hvor den ikke bør miste mer av sine viktige leveområder. Forvaltning av villrein er en krevende oppgave ettersom den er avhengig av store sammenhengende fjellområder og er lite tilpasningsdyktig til mennesket. Hovedutfordringene for Knutshø- og Snøhettastammen er oppdeling av villreinområdene, infrastruktur og menneskelig ferdsel. I tillegg kan effekter av klimaendringer med nedising av beiter, parasitter og jaktforvaltning bidra til å forklare den dårlige tilstanden i villreinområdene. Kvalitetsnormen har flere fokusområder i Oppdal. Dette er steder i villreinens sitt leveområde der arealinngrep og/eller menneskelig aktivitet er på et nivå som skaper utfordringer for villreinen. Effektene av dette er ofte at reinen unngår å bruke områder den ellers ville ha tatt i bruk på den gjeldende årstid, eller ulik grad av hindringer av reinens naturlige trekk. Fokusområdene i Oppdal er: Stroplsjødalen, Dindalen, Soløyfjellet/Snøfjellstjøna, Sæterfjellet, Elgsjøen, Flåman, Veslvonin, Unndalen, Setaldalen/Såttålia, Hånnåbekksetra, Orkelsjøen med bilveien inn og Vesle Orkelsjøen.

Omfattende studier på villrein og menneskelig ferdsel i Stroplsjødalen og Hjerkinplatået, viser at ferdselen er så omfattende at den i perioder er over villreinens tålegrenser. Moskusen har en indirekte negativ effekt på villreinens bruk av områdene. Både uorganisert og organisert moskusturisme, samt ferdsel langs merkede turstier, bidrar til at den samla belastningen er for stor for villreinen. De andre fokusområdene har ulike grader av arealunnvikelse til ulike tider av året. For eksempel er Sæterfjellet sårbart med hensyn til kalvings og oppvekstområder, og reinen unnviker derfor områdene ved mye ferdsel på sen vinteren/ våren og i sommersesongen. Reinen unngår også Orkelsjøområdet og videre nordover og trekkpassasjen over Olmflye om vinteren. Det vil bli viktig å følge opp kvalitetsnormen for villrein, med tiltaksplanene og ny Stortingsmelding for villrein som er under arbeid i 2023 - 2024.

Oppdal kommune har under arbeid en kommunedelplan for naturmangfold som skal på høring i mai-juni, her er utfordringene for villreinen omtalt som over og forslag til tiltak er oppfølging av tiltaksplan for villrein som er under arbeid.

Det er også under arbeid tiltaksplaner for både Knutshø og Snøhetta der administrasjonen i Oppdal er bedt om og deltar i begge prosjektgruppene. Det vil bli arrangert temasamlinger framover der den første arrangeres 2.mai i Oppdal med tema ferdsel. Andre tema det skal fokuseres på i arbeidet er vei og anlegg, bestandsforhold, rovvilt, næring, kommunikasjon og informasjon og motorferdsel. Utkast til tiltaksplaner oversendes Miljødepartementet innen 1.12.2023.

Vurdering

Villreinen har hatt stor betydning i Oppdal fra de første bosatte seg her for 9000 år siden og fram til i dag. Store fangstanlegg, fornminner og navnetting forteller om en aktiv bruk av fjellet og ressursene knyttet til villrein og fangst.

[Kvalitetsnormen for villrein](#) beskriver kvaliteten idag på både villreinbestanden, lavbeiter som en sentral del av beitegrunnet, og leveområdet og menneskelig påvirkning. Det skal hvert fjerde år vurderes om de 24 villreinområdene har god, middels eller dårlig kvalitet. Målet er å oppnå eller opprettholde minimum middels kvalitet så snart som mulig. På lengre sikt er det også et mål at de nasjonale villreinområdene skal ha god kvalitet.

Det ble gjennomført en første klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene i 2022, jf. [NINA Rapport 2126 – Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein](#).

Begge villreinområdene som Oppdal er en del av; Snøhetta og Knutshø, er klassifisert til dårlig kvalitet. Dette fikk Kommunestyret i Oppdal orientering om 17.11.2022 av Villreinsenteret Nord og SNO.

Arealbruksendringer har den klart største negative påvirkningen på villrein i villreinområdene. Utbygging av infrastruktur, omdisponering av arealer, nedbygging i randsonene opp mot villreinområdene, samt annen menneskelig aktivitet kan føre til at villreinens faktiske leveområder begrenses ved at reinen stenges ute og avskjæres fra å bruke viktige deler av leveområdene. En kraftig økning i menneskelig ferdsel i villreinområdene er en annen stor utfordring. Sykdommer og parasitter påvirker også reinen negativt.

Den største utfordringen i villreinområdene er knyttet til dårlig kvalitet på viktige trekkpassasjer. Fellesnevneren for disse områdene er at veier og vannkraftutbygging, i kombinasjon med ferdsel i utsatte områder, har stor negativ effekt på villreinens vandringsmuligheter og dermed dens arealutnyttelse.

Tidligere vannkraftutbygginger har blant annet ført til direkte tap av leveområder for villrein. I tillegg blir anleggsveier benyttet som utfartsårer for mange brukergrupper i villreinområdet, mens vannmagasinene legger til rette for trafikk med fritidsbåter. Dette har bidratt til ytterligere arealunnøvikelse hos villrein. Ved eldre kraftutbygginger er det også bygd mange hytter i tilknytning til anleggsveiene.

På tilsvarende måter har tidligere samferdselsprosjekter medført en fragmentering av villreinens leveområder. Utbygging av offentlig vei og jernbane har medført en barriere for villrein, i tillegg til at det er skapt utgangspunkt for økt ferdsel inn i villreinområdene.

Tidligere tiders hyttebygging da vurderinger av konsekvenser for villrein ikke lå til grunn, har også medført at en rekke hytter i dag med dagens fritidsbruk har en lite gunstig plassering av hensyn til villrein. I tillegg til dette kommer ulike anlegg og infrastruktur knyttet til reiselivet, slik som for eksempel turishytter og alpinanlegg. Fritidsboliger og reiselivsaktivitet med tilhørende ferdsel har i flere områder ført til at villreinen sin bruk av viktige funksjonsområder er redusert, og er en viktig årsak til at flere av disse områdene i dag har dårlig kvalitet.

I Snøhetta og Knutshø er gjennomsnittsvektene på kalv middels, men områdene får dårlig kvalitet på grunn av en statistisk sikker negativ utviklingstrend. Redusert tilgang til viktige beiteområder som følge av menneskelig infrastruktur og forstyrrelser er trolig viktige faktorer for denne utviklingen. Effekter av for eksempel parasitter, klimaendringer og jakt kan være medvirkende faktorer.

Ferdsel er en økende utfordring, og en vesentlig negativ faktor for alle villreinområder som er klassifisert til dårlig kvalitet. Den største delen av ferdselen skjer til fots, og mellom 80 til 90 prosent av turgåerne følger i hovedsak merkede stier og løyper. Kiting er en «ny» ferdselsform som potensielt har stor rekkevidde. Andre aktiviteter med økende omfang som kan ha betydning for villrein, er kjøring med hundspann og toppturer på ski. Sykling i naturen er en stabil aktivitet på landsbasis, men bruk av el-sykler er likevel en økende trend, også for terrengsykler. Bruken av disse gir en vesentlig økt rekkevidde inn i villreinområdet. I noen av villreinområdene er det også betydelige

utfordringer med motorferdsel i utmark. Det er også avdekket tilfeller med ulovlig motorferdsel i villreinområdene.

Menneskeskapte klimaendringer er blant de største utfordringene verden står ovenfor, og villrein blir allerede påvirket av den globale oppvarmingen. Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan klimaendringene vil påvirke villreinen i årene som kommer, men det er relativt bred enighet om at klimaendringer vil kunne skape vesentlige utfordringer for villrein i fremtiden.

Beskrivelsen over viser at utfordringsbildet er sammensatt. En bærekraftig og helhetlig forvaltning er avhengig av god kunnskap, gode virkemidler, lokal forankring og lokalt engasjement. Dette krever samarbeid mellom brukergruppene og forvaltningsmyndighetene, og en felles forståelse for viktigheten av å ta vare på villreinen og dens leveområder på en balansert og god måte. På bakgrunn av utfordringene omtalt ovenfor, bes det om innspill til virkemidler og andre tiltak som kan snu den negative utviklingen og samlet bidra til en forbedret tilstand for villreinen.

Konklusjon og anbefaling:

I forbindelse med utarbeidelse av stortingsmelding for villrein, ber Klima- og miljødepartementet om innspill til politiske virkemidler og tiltak for å forbedre tilstanden til villrein i Norge. Målet med stortingsmeldinga er å sikre og forankre nødvendige og langsiktige endringer i gjeldende politikk og rammeverk for å kunne bedre situasjonen for villrein. Oppdal kommune viser til forslag til tiltaksdel i plan for Naturmangfold og at dette legges til grunn for videre arbeid. Det forutsettes at Oppdal kommune tas med i det videre arbeidet med tiltaksplaner for villreinen i Snøhetta og Knutshø. Politiske innspill fra kommunestyret oversendes til Klima -og miljødepartementet innen fristen 15. mai.